

EKO FANZİN

2024
SONBAHAR-KIŞ

ARAMIZA KATIL!

GENÇLERİN ANTİKAPİTALİST
EKOLOJİ TOPLULUĞU

İklimler

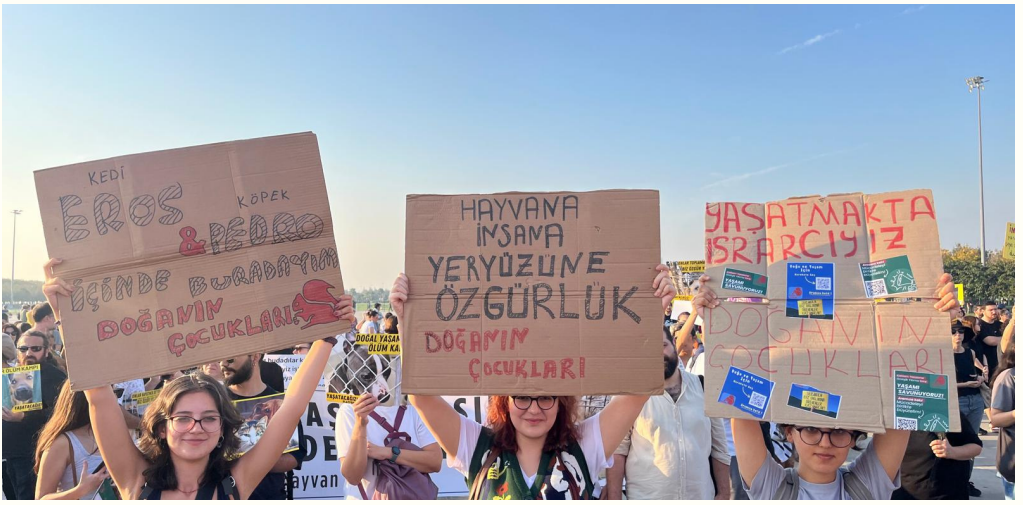

@doganincocuklari

@DogannCocuklari

- 3 **Doğanın Çocukları**
Biz Kimiz?
- 4 **Bir Yeşillendirme Şöleni Olarak COP29: Artık Baymadı Mı?**
Beyda Ceylan
- 7 **COP29'a Bakış: Sorunu Yarananlar Mı Çözümü Getirecek?**
Zeynep Küçükkeskin
- 9 **Ekoloji ve Emek Hareketinin Ortaklığı**
İrem Serim
- 11 **Kentler Kimin: Kentin Varoluşu ve Rantsal Dönüşüm**
Sedanur Doğan
- 12 **Yenilenebilir Enerji ve Ekoloji Sömürüsü Üzerine**
Nehir Erciyas
- 13 **Film Önerisi: Rüzgarlı Vadi**
Volkan Erdoğan
- 14 **Uygarlığın Kısa Bir Doğa Tarihi**
Çağdaş Özbakır
- 16 **Bulmaca**

biz kimiz?

Merhaba, Doğanın Çocukları!

Bu fanzini bir ihtiyaç doğrultusunda hazırladık. Yeryüzü, kapitalizmin çarkları arasında boğulurken dereler kuruyor, ormanlar yanıyor, topraklar betona bulanıyor. Biz bu düzenin gönüllü seyircileri değil, inatçı karşıtlarıyız. Çünkü inanıyoruz: biz doğayı savunmuyoruz, biz kendini savunan doğanın parçasıyız.

Kampüslerimizden yükselen “Ekolojik Üniversite” talebimiz, doğayla barış içinde bir yaşamın mümkün olduğunu hatırlatan bir çağrıdır. Bilimi ve üniversiteleri doğayı sömürmek için değil; onunla uyum içinde bir yaşam kurma yolunda önümüzü açan yerler haline getirmeliyiz.

Söyleşiler, film gösterimleri, okuma-tartışma etkinlikleri düzenliyor; dünyanın dört bir yanında yaşamı, adaleti ve özgürlüğü savunan direnişlerle dayanışmayı büyütüyoruz. Çünkü doğanın özgürleşmesi, yaşamın her alanında adaletin sağlanmasından ayrı düşünülemez.

Bu fanzin, bir çağrıdır. Doğa ile barışmak için, kapitalizme karşı savaş açmamız gerektiğini hatırlatır. Sizleri de bizimle birlikte düşünmeye, tartışmaya, hayal etmeye ve en önemlisi harekete geçmeye davet ediyoruz.

Çünkü bugün direnirsek, yarın kazanırız. Doğayı savunmak, yaşamı savunmaktır.

Kızıl sincapların selamıyla,
Ekolojik özgürlük için mücadelede buluşmak üzere! 🌱🌟

Bir Yeşillendirme Şöleni Olarak COP29: Artık Baymadı Mı?

Beyda Ceylan

Adeta bir yeşil boyama şöleni gibi gerçekleşen bir zirveyi daha geride bıraktık, COP29 tamamlandı. Yeşil boyama ifadesi İngilizcede, şirket ya da başka aktörlerin aslında olmadıkları şekilde kendilerini çevre dostu göstererek halkı aldatması anlamına gelen green washing kavramının Türkçeleştirilmiş hali. COP29 ise 1995'ten beri her sene düzenlenen BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine bağlı Taraflar Konferansı. Bu yıl da ulus-devlet liderlerini, fosil yakıt ve yeşil enerji şirketlerinin temsilcilerini, bilim insanlarını, STK'ları bir araya getirdi.

Bu yıl dikkat çeken noktalardan biri de ABD, İngiltere, Kanada, Brezilya, Hindistan, Rusya gibi ülkelerin devlet liderlerinin zirveye katılmaması oldu. Savaşların harlandığı, silahların çekildiği bir zamanda kapitalist devletler de yeşil boyama maskesini takmaya daha az ihtiyaç duymaya başladı belki de. ABD'deki son seçimlerde tarafların adil geçiş politikalarına tam tersi yönde vaatlerde bulunması ise faşizmin yükselişinin şimdiye kadar çözüm niyetine sunulan yeşil düzen politikalarına hızlıca elveda denilebileceğini göstermeli bizlere.

Finansallaşma Çözüm Mü?

Bu yıl zirvenin en temel mevsuzu finanstı. Gelişmekte olan ya da bizce daha doğru bir tabirle tarihsel olarak sömürgeleştirilmiş ve yoksullaştırılmış ülkelere zengin ülkeler tarafından verilecek iklim finansmanı çok konuşuldu ama yine elle tutulur bir sonuca ulaşmadı. İklim krizinin etkilerini bunda en az sorumluluğu olan yoksul ülkeler sırtlanıyor, bu yüzden kendilerini gelecek koşullara uyarlamaları ve yenilenebilir enerjiye geçmeleri için sağlanacak bu fon. Gelin görün ki yoksul ülkelere verilmesi için tartışılan rakam olan 1 trilyon doların üçte birine bile ikna edilemedi devletler. Yalnızca Türkiye'nin 2025 savunma sanayi için 1 trilyon 608 milyar ödenek tahsis ettiğini düşününce rakamın gülünçlüğü ortaya çıkacaktır.

COP29
Baku
Azerbaijan

Türkiye'nin Karnesi

Recep Tayyip Erdoğan'ın zirvede çıkıp yoksul ülkeler için oluşturulan fondan yararlanmak istediğine gelince... Silahlara gelince dünya lideri ama gerektiğinde de mağdurlar sınıfında... Ülkeye uluslararası yeşil sermayeyi çekmek, %63'ü maden şirketlerine ruhsatlı topraklarından maksimum karı elde etmek istiyor, şaşırmayalım. Dünyada yükselen trendi, yeşil enerjinin geleceğini görüyor. Murat Kurum da zirvede sunduğu 2053 İklim Değişikliği Strateji belgesinde Türkiye'nin 2053'e kadar enerji talebinin 4 katına çıkacağını, bunun yaklaşık %63'ünün yenilenebilir enerjiden elde edileceğini, Akkuyu Nükleer Santrali tamamlandığında ülkenin enerji ihtiyacının %10'unu karşılayacağını, 2053'e kadar toplamda dört tane Akkuyu kapasitesine denk düşen nükleer enerji üretimine ulaşacağını belirtti. Nükleer Enerjiyi Üç Katına Çıkarma Deklarasyonu'na imza atmasıyla da kararlılığını ortaya koydu.

COP'larda temsil edilen uluslararası iklim rejimi tekno-iyimser çözümler sunar, sorunun genel olarak genişlemeye yazgılı sermaye ilişkisi değil vahşi/irrasyonel kapitalizm olduğu, kapitalizmin rasyonel bir halinin yenilenebilir enerji teknolojisi ile ekolojik dengeler ile uyumlu bir hale getirilebileceğini savunur. Kısaca kapitalizmin yeşile boyanmış bir halini çözüm diye koyar önümüze. En güçlü savunu araçlarından biri de nükleerdir. Oysa nükleer enerji kurulduğu yaşam alanında radyoaktivite kirliliği yaratır, atıklarının boşaltıldığı denizleri kirletir ve hiçbir zaman bir kaza sonucu felakete yol açmayacağını -kim bir meteor kazasının kesin olarak gerçekleşmeyeceğini söyleyebilir?- garantisi yoktur.

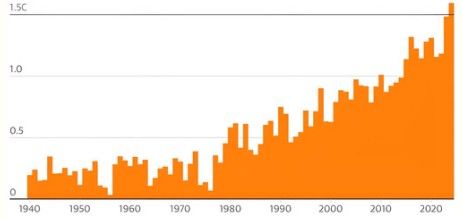
Yenilenebilir enerji ise kendiliğinden, var olan toplumsal örgütlenmeden bağımsız olarak masum bir enerji elde etme yöntemi değildir. Elektrikli araçlar, rüzgar ve güneş panelleri için gerekli olan metaller madencilik ile yeryüzüne çıkarılır. Bu madenlerin yarattığı ya da mevcut düzenin ihtiyaç duyduğu enerji miktarını karşılamak için yaratacağı tahribat ise İliç ve Kaz Dağları madenleri örnekleri verilerek somutlaştırılabilir. Ya da Afrika'da çocuk işçiler/kölelerin madenlerde yenilenebilir enerji santrallerinin ihtiyaç duyduğu nadir toprak elementlerini çıkartmak için kullanıldığını söylesek bu enerjinin ne kadar temiz olduğu sorgulanabilir herhalde.

Esas sorun enerjinin türü değil hangi miktarlarda ve ne için üretildiğidir. Günümüz koşullarında, kâr için üretim yapılan bir toplumsal düzen altında hangi türden enerji kullanırsak kullanalım, bu enerji sömürü ve ekolojik tahribat yoluyla elde edilecektir. Mesele var olan toplumsal ilişkileri ters yüz etmek, enerjinin ne ve kimler için kullanıldığını radikal bir şekilde dönüştürmektir. Bu da dünyanın egemenlerinin yapacağı bir iş değildir.

İklim krizi toplumsal bir krizdir ve bu yüzden çözüm de toplumsal olarak gerçekleştirilebilir

2024 on track to be first year to surpass 1.5C of warming above pre-industrial temperatures

Annual global surface air temperature anomalies relative to a 1850-1900 baseline

Guardian graphic. Source: Copernicus Climate, ECMWF. Notes: the figure for 2024 is a provisional estimate based on temperatures in the first 10 months of the year

Kısaca söylemek gerekirse hiçbir savaşın olmadığı “ideal” bir gelecekte dahi COP'larda temsil edilen mevcut iklim rejimi, bu krizi daha da derinleştirecektir. Çözümün piyasa ilişkilerine bırakıldığı tekno-iyimser bir gelecek senaryosunda maden sahalarına dönüştürülmüş yaşam alanları, yerinden edilmiş yoksul halklar, ücretli köleliğe devam eden milyarlar, devasa boyutlara ulaşmış nükleer kapasitelerini göreceğimiz hiç kuşkusuz. Ekolojik çözüm teknik meselelere, karbon emisyonlarına indirgenemez. İklim krizi toplumsal bir krizdir ve bu yüzden çözüm de toplumsal olarak gerçekleştirilebilir. COP'lar vaatlerini gerçekleştirebilecek olsa bile bunun yaşanabilir bir dünya yaratmayacağını artık kabul etmeliyiz.

COP29'a Bakış: Sorunu yaratanlar mı çözümü getirecek?

Zeynep Küçükkeskin

Birleşmiş Milletler'in İklim Değişikliği Konferansları (COP), dünya çapında devlet liderlerini, fosil yakıt şirketlerinin temsilcilerini, uzmanları ve aktivistleri bir araya getirerek küresel ısınmayı durdurma hedefiyle tasarlandı. Ancak hem bugün Bakü'de gerçekleşen COP29'a hem de daha öncekilere bakınca bu toplantıların boş bir gösteriden başka bir şey olmadığını görüyoruz. Sözde çözüm masasında oturanlar, sorunun bizzat kaynağı olan fosil yakıt ekonomilerinin başlıca savunucuları. Şimdi sormamız gereken şu: Sorunu yaratanlar mı çözümü getirecek?

Azerbaycan'ın petrol devi SOCAR'ın eski yöneticisi Mukhtar Babayev'in zirve başkanı olduğu bir toplantıda, iklim değişikliğini durdurmak için anlamlı bir adım atılmasını beklemek ne kadar gerçekçi? Bu yılın başında yayınlanan raporlar, atmosferdeki sera gazı emisyonlarının rekor seviyelere ulaştığını gösteriyor. ¹ Yıllardır COP toplantılarında alınan kararların fosil yakıtlardan çıkışı hızlandırmaktan ziyade, bu sektörlerin varlığını meşrulaştırmakla yetindiğini gördük.

Geçen yıl Dubai'de gerçekleşen COP28 de aynı ikiye bölünmüşlüğü başka bir sahneydi. Petrol zengini bir ülkenin ev sahipliğinde, "fosil yakıtların azaltılması" üzerine konuşmalar yapılırken aynı zamanda yeni petrol arama projeleri için milyarlarca dolar ayrıldı. Peki bu yıl Bakü'de durum farklı mı? Elbette hayır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, ülkesinin fosil yakıt üretiminden vazgeçmeye niyeti olmadığını petrolü "Allah'ın lütfu" olarak nitelendirerek belli etmedi mi? Bunun yanında, zirve boyunca en çok konuşulan konu da yine "para". Zengin ülkeler, yoksul ülkelere yıllık 1 trilyon dolar hibe etme konusunda bile uzlaşmıyor; fosil yakıtlardan çıkış ise hâlâ masanın en alt sırasına itilmiş durumda. Sadece Türkiye'nin 2025 savunma sanayine ayırdığı bütçenin 1 trilyon 608 milyar lira ödenek olduğunu söylersek durumun vahameti açığa çıkmış olur. ²

Peki, bu yıl ortalama küresel sıcaklık artışı seviyesini 1.5 derece ile sınırlandırma hedefine ne oldu? Paris Anlaşması'nda vurgulanan bu kritik sınır, yıllardır süren oyalamalar yüzünden artık bir hayalden ibaret. Hatta bazı araştırmalar çoktan bu sınırı geçmiş olduğumuzu söylüyor. COP toplantıları, bu noktada “olası felaketi önlemek” yerine, felaket sonrası finansman planları yapmaktan öteye gidemiyor.

Sorunun kökünde kapitalist sistemin çıkarları yatıyor. Bu zirveler, küresel ısınmayı durdurmayı hedefleyen adımlar atmak yerine, fosil yakıt şirketlerini memnun eden sonuçlarla sona eriyor. Zengin ülkeler, emisyonları azaltmayı reddediyor ve gelişmekte olan ülkelere fedakârlık talep ediyor.

COP toplantıları yalnızca zaman kaybı değil; aynı zamanda dünya kamuoyuna “bir şeyler yapılıyormuş” gibi gösterilen bir aldatmacadan ibaret. Bugün yaşam savunucularının sesini daha yüksek çıkarmasının tam zamanı. Bizler, bu sahte çözümleri kabul etmek yerine, tabandan yükselen gerçek dönüşüm hareketlerini yaratmak zorundayız. Fosil yakıtlardan çıkışı hızlandıracak, yerel toplulukları güçlendirecek ve ekosistemlere öncelik verecek politikalar talep etmeliyiz. Talep etmekle kalmamalı, bu politikaları üretenler de biz olmalıyız, bizden yalıtılmış bir iklim siyasetini kabul etmemeliyiz.

Küresel ısınmayı durdurmak için tek yol, gerçek bir adalet mücadelesini başlatmak. Gezegenimizin geleceği, fosil yakıtlara bağımlı ve toplumsal ihtiyaçları değil kar hırsı doğrultusunda büyüyen bu sosyoekonomik düzenden kurtulmakla mümkün.

Küresel ısınmayı durdurmak için tek yol, gerçek bir adalet mücadelesini başlatmak. Gezegenimizin geleceği, fosil yakıtlara bağımlı ve toplumsal ihtiyaçları değil kar hırsı doğrultusunda büyüyen bu sosyoekonomik düzenden kurtulmakla mümkün.

Referanslar

1. <https://www.iklimhaber.org/bm-2024un-ilk-9-ayinda-ortalama-sicaklik-sanayi-devrimi-onesinden-154-derece-fazlaydi/>
2. <https://www.savunmasanayist.com/turkiyenin-2025-yili-savunma-butcesi-aciklandi-tarihi-rekor/>

4 ARALIK ÇARŞAMBA
D BLOK BÜYÜK SALON
SAAT 14.30

EKOLOJİ VE EMEK

TÜRKİYE'DE MADENCİLİĞİN DURUMU

Coşku Çelik

Türkiye'de Madencilik Ekonomisi Politikası
ve Emek Sömürüsü

Çiçe Yıldız

Madencilere Karşı Ekolojik Mücadele, Eko-Kırım,
"Yaşam Altından Değerlendirme" süreci

Bahadır Özgür

İlç Çöğür Maden Faciasının Arka Planı
ve Türkiye'de Madencilik

Ekoloji ve Emek Hareketinin Ortaklığı

İrem Serim

Aralık ayına Doğanın Çocukları olarak "4 Aralık Madenciler Günü" etkinliğimizle giriş yaptık. Ekoloji ve emek hareketlerinin birbirinden ayrılmayacağını bize hatırlatan bu günü, Kadir Has Üniversitesi'nde düzenlediğimiz "Ekoloji ve Emek Hareketinin Ortaklaşması: Türkiye'de Madencilik Örneği" paneliyle değerlendirdik.

Bu panel aracılığıyla Soma'dan İlç'e, ismini bildiğimiz ya da bilmediğimiz, hayatını kaybeden maden emekçilerini anmak ve Fernas'tan Çayırhan'a direnen işçilerin yanında olduğumuzu bir kez daha hatırlatmak istedik.

2024 yılı, İlç gibi Türkiye'nin tanık olduğu en büyük ekokırım olaylarından birine sahne olmuşken, iktidar bu konudaki çalışmalarına hız kesmeden devam ediyor. Şu an Türkiye'nin yüz ölçümünün %60'ı maden ruhsatlı saha olarak onaylanmış durumda. Hem bu politikalar hem de panelde konuşmacılarımızın aktardıkları, Türkiye'nin Batı için delik deşik edilebilecek bir maden sahası konumuna geldiğini ve bu ekokırımın hız kesmeden devam edeceğini gösteriyor.

Biliyoruz ki ekolojiye verilen zarar, ister Türkiye'nin bir ucunda ister dünyanın öbür ucunda gerçekleşsin, parçası olduğumuz ekosisteme zarar veren her şeyin hepimizi etkiler. Tıpkı İlç'te bir Kanadalı firmanın Türkiye'de açtığı madenden sızan siyanürün bugün hâlâ tüm Orta Doğu'yu zehirlemeye devam etmesi gibi.

Türkiye'nin, global firmalarla yerli feodal yapıların dönüştürdüğü lokal rant ağları arasında sıkışarak bir kazı sahasına dönüşmesi tesadüf değil. T oprağın altından çıkarılacak maden uğruna, üstündeki tüm canlı yaşamı ve insanların hayatları hiçe sayılıyor. Bunun arka planında ise karmaşık bir çıkarlar zinciri var. Panelimizin katılımcılarından olan araştırmacı gazeteci Bahadır Özgür'ün verdiği örnekteki gibi ABD, Kanada ve Avustralya gibi ülkeler, İlç'teki bu altın madenini üzerinden daha henüz kazı çalışmasına başlamadan önce kurdukları borsalarla kar etmeye başlıyor. Ayrıca bu madenlerin çıkarılmasına yerli şirketlere verdikleri küçük paylarla yarattıkları felakete karşı yükselen seslerle yüz yüze gelmekten de kurtulacakları bir sitem kuruyorlar.

İşte tüm bu parçaları birleştirip kapitalist kâr ağlarının arkasındaki hikâyeye baktığımızda,uluslararası şirketlerin gözlerine kestirdikleri bölgelerde ekolojiyi katlederken, yerli halkı dabu sömürgeleştirdiğini görüyoruz. Onları mülksüzleştirip işçileştirerek bunu başardıklarınıgörüyoruz. Buna en net örneki, İliç'te bir maden emekçi yakının şu sözleride bulunuyor: "Önce topraklarımızı, sonra canlarımızı, en sonunda hayallerimizi çaldınız."[1]

Madenleri açanlar, iktidar aracılığıyla bölgedeki halkı kendilerine muhtaç bırakacak sistemler kuruyor. İlk önce maden sahası için topraklarını ellerinden alıp mülksüzleştiriyorlar. Bu sebeple bir kısmı göç ederken kendi topraklarında yaşamaya devam etmek isteyen halk ise maden çalışmaları nedeniyle zehirlenen topraklar yüzünden yoksullaşiyor. Sonuç olarak geçinmek için yer altında hayatlarını kaybetme riskini göze alarak madenlerde çalışmak zorunda kalıyorlar.

Tüm bu nedenlerle, ekoloji ve emek hareketlerinin birbirinden ayıramayacağını ve ancak birlikte yürütülen bir mücadeleyle bu yıkıma son verilebileceğini savunuyoruz. Hepimiz,parçası olduğumuz doğa aracılığıyla ekoloji mücadelesinin birer öznesiyiz ve vereceğimiz mücadele, sömürünün her türü ortadan kalkıncaya kadar devam edecek.

[1]Evrensel Gaztesi, 22 Ağustos 2024 tarihli "İliç'te işçi ve ailelerinden eylem: Ölen biz, çilesini çeken biz, sefasını süren onlar" haberi.

Kentler Kimin: Kentin Varoluşu ve Rantsal Dönüşüm Sedanur Doğan

Kentler tarım devrimleriyle beraber insanların yerleşik hayata geçmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve kapitalizm ile birlikte günümüzdeki şekillerini almışlardır. Kapitalizm, çarklarının dönmesi için doğadan sağlanan kaynaklara, sanayi bölgelerine ve elbette ki o çarkları döndürecek ücretli kölelere ihtiyaç duyar. Kenti yaratanlar o kentin emekçileridir. Kapitalist anlamda gelişmiş kentler için ilk öncelik sanayi kurmak ve göç almaktır. İnsanlar iş bulabilmek için kırdan kente göçerler, çalıştıkları yere yakın yerlere ev yaparlar ve orada yaşarlar.

Çarklar dönerken kentler gelişir ve kent merkezleri olarak inşa edilecek yerlerde emekçilerin evlerine yer yoktur. Emekçiler kentten baskı ve şiddet aygıtlarıyla, kentsel dönüşüm adı altında sürülürler. Ali Ağaoğlu'nun Ayazağa'ya çöktüğü gibi sermayedarlar kent merkezlerine çökerler ve önceden orda yaşayan emekçilerin 350 yıl çalışsa bile satın alamayacağı lüks siteler ve binaların inşasına koyulurlar. Sürgün edilen emekçiler ise çarkların dönmesini devam ettirebilmek için saatlerce yol gitmek zorundadır. Ulaşımaya ulaşmak için de para vermeye mecbur kalırlar. Bu da kapitalist düzen için yeni bir rant kapısını açar.

Rantsal dönüşüme bahane çoktur, en sık kullanılanı da deprem tehlikesidir. 6 Şubat depreminin ilk dakikasından itibaren insanlar kenti terk etmeye zorlanmış, hayatını sürdürebilecek su, yiyecek gibi en temel ihtiyaçlardan dahi yoksun bırakılmış; enkazların altında ölüme terkedilmiş ve daha enkazlar kaldırılmadan araziler kamulaştırılmış, sermayeye peşkeş çekilmiştir.

Binalar yapılıyor, yıkılıyor, yeniden yapılıyor. Bu süreçte binalarda kullanılan oldukça zehirli toksinler açığa çıkıyor ve havaya karışıyor. Deprem ve Sao Paulo Gemisi ile birlikte gündemde geniş bir yer edinen asbest ve kanser konusu, kentlerin şu anki şeklini almaya başlamasından beri, uzunca bir zamandır halkların gündeminde. Santraller, madenler, gemi sökümü, organize sanayi bölgeleri, atıklar, solunum rahatsızlıklarını ve akciğer kanseri oranlarını yükseltiyor.

Günümüzde kentlerde yoğunlaşan mevcut düzenin yarattığı çelişkilerden dolayı kentte yaşam koşullarının zorlaşması, en temel ihtiyaçlara erişimin kısıtlanması, sağlıklı ve temiz bir ortamda yaşayamama, kültürün yozlaştırılması ve dayanışma ağlarının tasfiyesi, kenti deneyimleme ve onu yeniden inşa etme süreçlerine katılımın kısıtlanması gibi birçok şey kent hakkı mücadelesine içkindir. Ve kent hakkı mücadelesi onun içinde yaşayan emekçilerden, çocuklardan, kadınlardan ve onların mücadelelerinden bağımsız düşünülemez.

Yenilenebilir Enerji ve Ekolojik Sömürü Üzerine

Nehir Erciyas

Çıkarılması sırasında yüksek miktarda metan sızmasına sebep olan doğalgaz, üretimi sırasında içinde bulunan gazlar yakılarak ayrıştırılan petrol, açılması için büyük bir orman tahribatı gerektiren ve aynı zamanda yüzey ve yeraltı sularının kirlenmesine sebep olan kömür madenciliği... Fosil yakıtların hem üretim hem de kullanım sırasında yarattığı ekolojik tahribat bugün hemen herkes için aşikar. Ancak bu tahribatı yaratan tek şey fosil yakıtlar değildir.

Çevreye tamamen zararsız olduğu öne sürülen yenilenebilir enerji kaynaklarının üretim aşamaları da ekolojik yönden pek iç açıcı değil. Örneğin inşa edildiği bölgelerde erozyon ve sel artışı gözlemlenen hidroelektrik santralleri, inşa süreci sırasında da çevresindeki ormanlara zarar verir. Ayrıca HES'lerin işletimi sırasında hem nehirlere az miktarda su bırakıldığından hem de nehirlerin akış hızının azalmasıyla içlerindeki oksijen miktarının azalmasından dolayı içinde yaşayan sucul canlılar zarar görür. Bir diğer yenilenebilir enerji kaynağı olan jeotermal enerji ise santrallerinde sıvı atıklar, hidrojen sülfür gazı gibi zararlı atıklar üretir. Rüzgar türbinleri ise kanatlarıyla kuşlar, böcekler ve arılar için adeta bir ölüm makinasıdır. Tüm bunların yanı sıra yenilenebilir enerjiye geçiş, maden gereksinimlerini artırır.

Üstelik bu maden gereksinimi artışı yalnızca yenilenebilir enerji santrallerinin üretimiyle sınırlı değildir. Çevreye benzinle çalışan bir araçtan daha az zarar verme vaadiyle piyasaya sürülen elektrikli araçlar, içten yanmalı araçlar yerine geçerken başta bakır madeni olmak üzere maden kullanımı ciddi şekilde artacaktır. Tüm bu aldatmacaların arkasında, gerçekten ekolojik olan çözüm daima daha ve daha çok üretmekten mi geçer? Kapitalizm, her şeyi olduğu gibi doğayı da kendi vahşi üretimlerinin sömürü kaynağı olarak görür. Doğanın her milimetresi metalaştırılmalı, her parçasından elde edilmesi gereken bir fayda bulunmalıdır ona göre.

Bundandır ki canlı ve cansız bütün varlıkları kendi çıkarı için kullanmayı hak görür kendine. Bu sömürü içerisinde pragmatist bir şekilde kullanılmayan unsurlar ise kendi deyişleriyle boşa gitmekte ve varlıklarına derhal son verilmesi gerekmektedir. Üretim dedik, her gün bir avuç sermayedarı zenginleşmesi için varlığına hiç ihtiyaç duyulmayan üretimler meydana gelir. Her gün kullanılmamak üzere metalar üretilir, bu ihtiyaç dışı metaları üretmek için doğa tekrar ve tekrar tahrip edilir. Tüm bu sömürü zinciri içinde cevabı bulunması gereken soru hangi yolla doğadan daha fazla faydalanılabileceği değil, üretimin neyi kapsamaması gerektiğidir.

Film Önerisi: Rüzgarlı Vadi

Volkan Erdoğan

1984 yapımı Hayao Miyazaki filmi olan Rüzgarlı Vadi, içerisinde barındırdığı doğa-insan ilişkisi anlatısı hem dramatik yapısıyla izleyiciyi içine çeken hem de düşündüren bir başyapıt olarak karşımıza çıkıyor.

Film, uzak gelecekte, insanlığın ekolojik bir felaketin ardından yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı bir dünyada geçiyor. Dünya, toksik gazlar yayan ve dev böceklerin yaşadığı "Toksik Orman" (Fukai) adı verilen bir ekosistemle kaplanmış. İnsanlığın küçük topluluklar hâlinde hayatta kalmaya çalıştığı bu dünyada, "Rüzgârlı Vadi" adındaki barışçıl bir yer, Toksik Orman'ın tehditlerine rağmen sakin kalmayı başarmıştır.

Nausicaä, Rüzgârlı Vadi'nin prensesidir. Doğaya büyük bir sevgi ve saygıyla bağlı olan Nausicaä, Fukai ve dev böceklerle bir şekilde uyum içinde yaşamayı öğrenmiştir. Ancak başka krallıklar, ormanın tehlikesine karşı savaş açmak ve eski çağlardan kalma, büyük bir yıkım gücüne sahip bir silahı yeniden kullanmak isterler.

Filmde doğa, toksik orman (Sea of Decay) ve dev böcekler aracılığıyla adeta kendini savunan bir varlıktır. İnsanlık, teknolojiyi ve savaş makinelerini çevreyi tahrip etmek için kullandığında, doğanın buna bir tür tepki verdiği görülür. Bu, ekosistemin bir denge unsuru olduğuna ve insanın bu dengeyi bozduğu sürece yıkımla karşılaşacağını anlatır. Bu noktada film, günümüzde kapitalizmin sınır tanımaz genişlemesini ve doğanın sömürülmesini işaret eder.

Nausicaä karakteri, ne doğayı fethetmeye çalışan geleneksel insan figürüne ne de tamamen edilgen bir seyirciye benzer. Nausicaä, doğayı anlamaya ve onunla uyum içinde yaşamaya çalışır. Filmde onun, böceklerle ve ormanla kurduğu bağ, doğaya yalnızca bir kaynak gözüyle bakan insan-merkezli bir bakışın yanlışlığını gösterir. Bu yaklaşım, ekolojik ve sosyalist bir toplumun doğayla uyumlu üretim ve tüketim ilişkileri kurması gerektiğine dair bir çağrı olarak yorumlanabilir.

Rüzgârlı Vadi, kapitalizmin doğa üzerindeki yıkıcı etkilerine karşı bir uyarı ve alternatif bir yaşam biçiminin mümkün olabileceğini temeline alan bir filmidir. Miyazaki, insan ile doğa arasındaki ilişkiyi yeniden düşünmemiz gerektiğini dramatik kurgusuyla ve tüm filmlerinde olduğu gibi canlı renkleri ve de şahane görselleriyle gösterir.

Uygarlığın Kısa Bir Doğa Tarihi

Çağdaş Özbakır

1-İş Birliği

İlk sorumuz olan “Biz kimiz?” dahi insan-merkezliydi. İlk sorumuz insan-merkezliyen tarihe, evrime bakışımız da bundan farklı olamazdı. Tarihi sadece insanın yaşadıkları, evrimi ise sadece insanın hayatta kalmak için doğayla olan rekabeti olarak okursak bu insan-merkezli anlayışı devam ettirmiş oluruz. Yazar bu kitapta bu anlayışa karşı çıkıp evriminse anlatıldığı üzere sadece rekabet sonucu değil simbiyogenez* ve buna bağlı olarak iş birliğinin sonucu ilerlediğini çeşitli örneklerle anlatmaktadır.

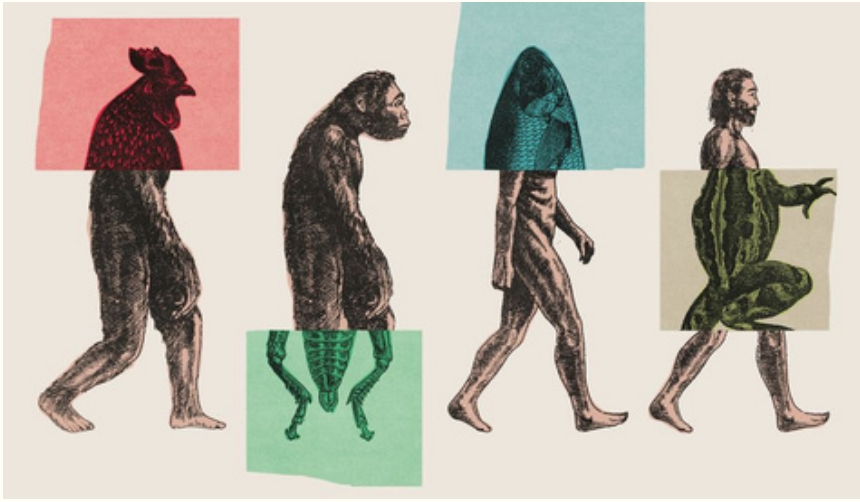
2-İş Birliği ve Simbiyogenez

Evrin bugün en basit tabirle “en uygun olan hayatta kalır” şeklinde anlatılmaktadır. Ama incelendiğinde “en uygun olan gruplar hayatta kalır” ve bundan dolayı sonraki nesillere aktarılabilecek özelliği bireye olan yararı değil grubun kolektif yararı belirler.

Çünkü farklı türler olarak iş birliğine muhtacız. Kitapta türlerin iş birliği ile ilgili birçok örnek bulunmakta ama bunlardan belki de en önemlisi mikropların diğer türlerle kurduğu iş birliği dayalı simbiyotik ortaklıktır. Mikroplar vücudunu kullandığı canlıdan faydalanarak yaşar. Mikroplar hızlı üreme yetileri sayesinde bulundukları ortamın değişen koşullarına en hızlı uyum sağlayan ve koruma oluşturan canlılardır. Mikropların nasıl bizlerin vücudunu kullanıyorsa biz de onların bu hızlı uyum sağlamasından faydalanıp gelecek tehditlere karşı savunması olan genleri onlar sayesinde geliştirip gelecek nesillere aktarırız. Bu sayede mikroplarla aramızda bir iş birliği kurulur ve iki taraf da bundan faydalanır. Ama rekabet odaklı anlayış bu iş birliğini göremedi ve dengesiz rekabetimiz sonucu antibiyotiklerle mikroplarla olan iş birliğimizdeki uyum zehirledi. Yani başka bir türle rekabete girerek iş birliğimizin kazanımlarını kaybedip hastalıklara daha açık hale geldik.

*Simbiyoz ve iş birliğine dayalı etkileşimlerle yaşamın karışlaştığı engelleri aşmasındaki temel yol

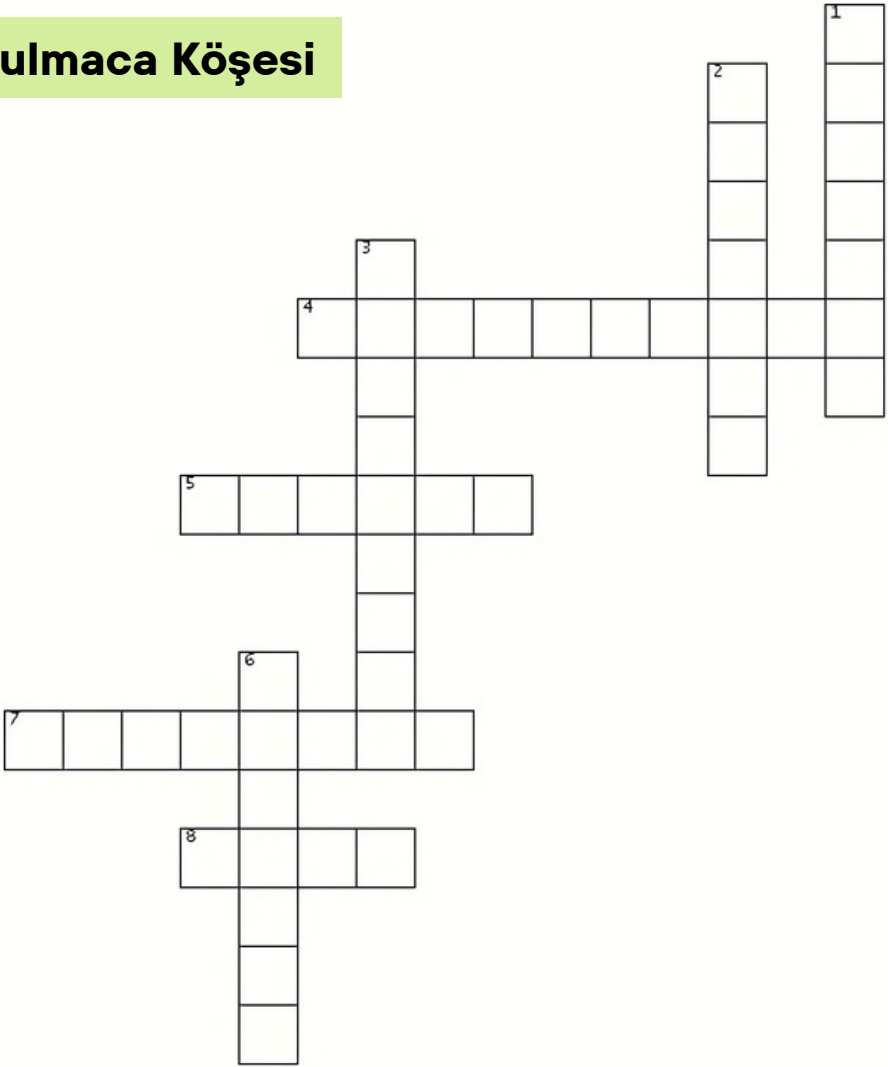

3-İş Birliğinin Ekoloji Mücadelesindeki Önemi

Mezopotamya'daki topluluklar tarımla beraber yerleşik hayata geçen topluluklar artan nüfusla beraber barınma ve beslenme sorunu ile karşılaştı. Barınma sorununun çözümü için ağaçları keserken beslenme sorununun çözümü için toprakları daha fazla işlediler. Bunun sonucunda ormansız ve işlenmekten verimini kaybetmiş bir çölde oluştu. Aslında burada yukarıdaki örnekteki mikrop insan bedeni arasındakine benzer bir ilişki var. Mikroplar bulundukları bedenlere durmadan hazır olmadıkları tehditler sunarsa bedenler ölür ve aynı yaşadıkları bölgeyi çölleştiren Mezopotamyalılar gibi yaşayacak başka yer aramak zorunda kalırlar.

İnsanlık, evrimi kendi çıkarları doğrultusunda saptırabilecek bir güce sahip. Bu gücü doğaya hakimiyet kurmak için yani rekabet için kullandıkça iklim krizi ve etkileri artarak devam edecek. Nasıl Mezopotamya'da toprağın kendisini yenilmesine zaman tanımadan işlendiyse biz de şu anda doğanın kendini yenilemesine izin vermeden sömürüyoruz ve dünya hızla kuraklaşıyor. İklim mücadelesinin başarıya ulaşması için insanın büyüme ve hükmetme arzusuna hizmet eden bu bencil ve insan merkezli rekabetten uzaklaşıp doğa ile uyumlu ve dengeli iş birliğini sağlayan kararlar almazsak iklim krizine karşı mücadeleyi de kazanamayız.

Bulmaca Köşesi

1. Türkiye'de milli park olan ilan edilen yerlerin yüzde kaçını maden sahası olarak işlenmektedir?
2. Türkiye'deki ilk altın madeninin açılmasıyla kitlesel eylemleri ile hatırlanan İzmir'in ilçesi
3. Geçtiğimiz günlerde yaşanan sel felaketi ile gündeme gelen İspanya'da bir şehir
4. Edremit Körfezi'nin kuzeyinde Çanakkale ve Balıkesir illeri arasında yer alan sıradağlar
5. Iğdır milletvekili Ferhat Nasıroğlu'nun işçilerini işten çıkardığı maden şirketi
6. Orta Doğu'ya özgün vegan bir sokak yemeği
7. Kış mevsimine özgü bir meyve
8. COP29'un düzenlendiği şehir

Cevaplar: 1. Elili 2. Bergama 3. Valensiya 4. Kaz Dağları 5. Fernas 6. Falafel 7. Portakal 8. Bakü